

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

Складним називається речення, що складається з двох або кількох простих, об'єднаних за змістом та інтонацією: Спішиць за мною тепле літо, в якому пахнуть медом трави. Мати сіяла сон під моїм під вікном, а вродив соняшник.

СКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ

<i>сполучникове</i>		<i>безсполучникове</i>	<i>з різними видами зв'язку</i>
<i>складносурядне</i>	<i>складнопідрядне</i>		
<u>Настане час</u> – і <u>підє все</u> в архів.	<u>Нехай</u> ще раз <u>послухаю</u> , як те <u>море грає</u> .	<u>Защєбєтав соловейко</u> – <u>пішла луна</u> гаєм.	Там <u>повєн двір</u> любистку, <u>цвітуть</u> такі <u>жоржини</u> , і <u>вишні</u> чорноокі <u>стоять</u> до холодів.

Складнопідрядне речення

Складнопідрядним називають складне речення, частини якого не рівноправні за змістом та граматично і поєднані підрядним сполучником чи сполучним словом:

Культурна людина та, яка залишається культурною на самоті.

У складнопідрядному реченні є головна частина (схематично її позначають квадратними дужками) і підрядна (схематично її позначають круглими дужками), що приєднується до головної сполучниками підрядності (*бо, якщо, що, тому що, як тільки тощо*.) чи сполучними словами (*хто, що, який, чий, котрий, як, коли, де*).

<i>Сполучники підрядності</i>	<i>Сполучні слова</i>
сполучник – службова частина мови, тому членом речення не буває	займенник або прислівник — самостійні частини мови, а отже, є членами речення
<i>Мені завжди здавалось, що у Греції навіть статуї теплі.</i>	<i>Музика – журкіт води, що струменить у фонтанах.</i>

У реченні *Музика — журкіт води, що струменить у фонтанах* підрядна частина приєднується до головної сполучним словом *що*, яке є займенником (ужите замість іменника «вода») і виконує роль підмета. На місці слова *що* можна поставити іменник *вода* з попереднього речення: *вода струменить у фонтанах*.

Зауважте! Також запам'ятайте й такий спосіб перевірки статусу слова: коли *що* можна замінити словом *який* чи *котрий*, то воно є займенником, адже сполучники не можуть змінюватися за відмінками і числами чи мати рід (*який, котрий* — чол. рід, однина, називн. відм.).

Запам'ятайте: підрядна частина здебільшого починається із сполучника чи сполучного слова!

Типи складнопідрядних речень

Тип підрядного речення	Питання / сполучники чи сполучні слова	Приклад
означальне	який? яка? яке? які?	<i>Життя – це оббирання з реп'яхів, що пазурами уп'ялися в душу.</i>
	спол.: <i>що, щоб, ніби;</i> спол. сл.: <i>який, чий, котрий, що, де, куди, звідки</i>	
з'ясувальне	хто? що? кого? чого?	<i>Не можна допустити, щоб людиною керував страх.</i>
	спол.: <i>що, як, щоб, мов, ніби, наче, аби, якби, коли, поки, доки, чи</i> спол. сл.: <i>який, чий, котрий, що, де, куди, звідки, як, чому</i>	

обставинне місця	де? куди? звідки?	<i>Тепер я скрізь, де світло і любов.</i>
	спол. сл.: <i>де, куди, звідки</i>	
обставинне часу	коли? як довго? доки? з яких пір?	<i>Доки сонце зійде, роса очі виїсть.</i>
	спол.: <i>як, після того як, відколи, відтоді як, з тих пір як</i> спол. сл.: <i>коли, поки, доки</i>	
обставинне способу дії, міри та ступеня	як? яким способом? якою мірою? наскільки?	<i>Сердега так перелякався, що аж тремтить.</i>
	спол.: <i>що, чим...тим, аж, що аж</i> спол. сл.: <i>як, скільки, наскільки</i>	
обставинне порівняльне	як?	<i>Зацвіла в долині червона калина, ніби засміялась дівчина-дитина.</i>
	спол.: <i>як, ніби, наче, мовби</i> спол. сл.: <i>як</i>	
обставинне умови	за якої умови?	<i>Якби ви вчилися так, як треба, то й мудрість би була своя.</i>
	спол.: <i>якщо, коли, якби, як, раз, аби</i>	
обставинне причини	чому? через що? з якої причини?	<i>Нам з тобою, видно, по дорозі, бо ішли й нікуди не прийшли.</i>
	спол.: <i>бо, що, оскільки, адже, тому що, через те що, внаслідок того що, у зв'язку з тим що</i>	
обставинне мети	з якою метою? навіщо? для чого?	<i>Пішла вночі до ворожки, щоб поворожити.</i>
	спол.: <i>щоб, аби, для того щоб, з тим щоб</i>	
обставинне допустове	незважаючи на що?	<i>Незважаючи на те що починався дощ, ми все одно пішли на пляж.</i>
	спол.: <i>хоч, хай, незважаючи на те що, дарма що</i>	
обставинне наслідку	умовно можна поставити питання і що ж? і який наслідок?	<i>Теплий туман наливав балку по самі вікна, так що дерева потопали в ньому.</i>
	спол.: <i>так що</i>	

Зауважте! У підрядних обставинних наслідку кома ставиться перед сполучником **так що**. Якщо кому поставити перед **що**, то утвориться підрядне міри і ступеня: *Теплий туман наливав балку по самі вікна так, що дерева потопали в ньому.*